

**مخالفات الحج والعمرة والزيارة
(الجمعية)**

**Həcc, ümrə və ziyarət zamanı
edilən müxalif əməllər.**

Həcc, ümrə və ziyarət zamanı edilən müxalif əməllər.

İslami Məzmun Xidmətləri Cəmiyyətinin
Müxtəlif Dillər üzrə Elmi Komitəsi.

Ümrə ilə əlaqəli olan xətarlar və müxalif əməllər.

Birinci: İnsanların ehram halında etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.

Təlbəni (niyyət ucadan bildirməyi) tərk etmək. Yəni: İnsan ehrama girərkən hansı ibadəti yerinə yetirmək istədiyini uca səslə: (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عُمْرَةً) [Ləbbeykəllahummə ümrətən] - (Ey Allahım! Mən ümrə ziyarəti üçün Sənin hüzurunda-yam) - söyləməməsi.

Sünnə olan isə bunu ucadan söylənməsidir.

Bəzi insanlar elə güman edirlər ki, ehram sadəcə olaraq ehram libasını, izar və ridanı geyinməkdən ibarətdir.

Əslində isə ehram: Həcc və ümrə ibadətinə daxil olmaq üçün niyyət etməkdir. Bu niyyətin zahiri əlaməti isə təlbəni sözləri ilə ehrama daxil olmağı bildirməkdir. Beləliklə, kim (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عُمْرَةً وَحَجًّا) - [Ləbbeykəllahummə ümrətən və həccən] - (Ey Allahım! Mən ümrə və həcc ziyarəti üçün Sənin hüzurunda-yam) - təlbəni sözünü deyərək həcc və ya ümrəyə niyyət edərsə, artıq ehrama daxil olmuş sayılır.

Bəzi insanların ehrama daxil olmaq üçün ehramdan əvvəl qüsl almağın vacib olduğunu düşünməsi.

Ehramdan əvvəl yuyunmaq sünnədir və onu tərk edəne heç bir günah yoxdur.

Bəzi insanların ehrama daxil olarkən iki rəkət namaz qılmağın vacib olduğunu və ya onun, tərk olunmayan xüsusi bir sünnə olduğunu zənn etmələri və buna görə bu iki rükət namazı istənilən halda qılmağa çalışmaları.

Doğru olan budur ki, ehramdan əvvəl namaz qılmaq şəriətə uyğundur, lakin bunun üçün xüsusi bir namaz yoxdur. Əgər insan fərz namazı və ya başqa bir müstəhəb namaz qılarsa, onun ardınca ehrama daxil ola bilər.

Bəzi insanların miqata çatdıqda dayanmağın və məscidə daxil olmağın vacib olduğunu zənn etməsi.

Bu vacib deyil. Əgər bir şəxs ehram libasını geyinmiş halda miqatdan keçər və miqata çatdıqda və ya ona paralel bir yerdə, məşinində olsa belə, təlbiyə edərsə, bu kifayətdir. Eynilə, təyyarədə olan şəxs də miqatı keçməmək üçün ya miqatla eyni səviyyədə ya da bir qədər əvvəl təlbiyə etməlidir.

Ehram libasına ətir vurmaq.

Doğru olan yalnız bədənin ətirlənməsi ilə kifayətlənməkdir.

Bəzi insanların ehrama girməzdən əvvəl qasıqları təmizləməyin, dırnaqları kəsməyin və qoltuq altı tüklərini qırmağın vacib olduğunu

yaxud bunu ehram üçün sünnə sayıldığını zənn etmələri.

Bunlar sadəcə ehtiyac olduqda yerinə yetirilən ümumi bir sünnədir.

Miqatdan əvvəl ehrama daxil olmaq.

Bu, sünnəyə ziddir. Lakin təyyarədə olan şəxs, təyyarənin sürətlə miqat nöqtəsini keçəcəyini nəzərə alaraq, ehrama bir qədər əvvəl girə bilər. Eyni şəkildə, əgər kimsə yuxuya gedib miqatı ötürməkdən ehtiyat edirsə, ehtiyacına uyğun olaraq ehrama öncədən girməsi caizdir.

Həcc və ya ümrə niyyəti edən bir şəxsin, istər cahillikdən, istər səhlənkarlıqdan, istərsə də təyyarədə olması səbəbindən, miqat nöqtəsini ehramsız keçməsi.

Əgər bir şəxs ümrə və ya həcc niyyəti ilə ehrama girmədən miqat nöqtəsini keçərsə, onun üzərinə düşən vacib, miqat nöqtəsinə geri qayıdıb oradan ehrama girməkdir. Eyni şəkildə, kim Ciddə hava limanına enər və hər hansı bir səbəbdən təyyarədə ehrama girməzsə, ona vacib olan, ehrama girmək məqsədilə miqat nöqtələrindən birinə qayıtmasıdır. Amma Sudandan təyyarə və ya gəmi ilə gələn zəvvarlar kimi, nə bir miqat nöqtəsindən, nə də hər hansı bir miqatla paralel bir məntəqədən keçməyən şəxslərin Ciddə şəhərindən ehrama girmək müstəsnaadır. Əgər onlar, gəldikləri yolun Yələmləm və ya Cuhfə miqatı ilə paralel olduğunu

bilərlərsə, o zaman həmin məntəqələrdə ehrama girməlidirlər.

Bəzi insanların “Tikilmiş paltar” anlayışını yanlış dərk edərək, tikişi olan hər hansı geyimi bu növə daxil edirlər. Nəticədə isə tikişi olan kəmə, qurşaq və ya ayaqqabı geyinməkdən çəkinirlər.

Bu anlayış doğru deyil. Çünki “tikilmiş paltar” dedikdə, burada gündəlik həyatda geyindiyimiz: köynək və şalvar kimi bədən ölçüsünə uyğun tikilmiş və ya biçilib formalaşdırılmış geyimlər nəzərdə tutulur.

Qadının ehramda olarkən əlinə əlcək geyinməsi, burqa, niqabla üzünü və ya gözlərini örtməsi yaxud niqaba bənzər örtük ilə üzünü tam şəkildə örtməsi.

Amma qadının naməhrəm kişilərin qarşısında olduğu halda üzünü və əllərini niqab və əlcəklə deyil, adətən istifadə etdiyi örtüklə örtməsi vacibdir. Çünki Peyğəmbər, sallallahu aleyhi və səlləm, ehramda olan qadının niqab və əlcək geyinməsini qadağan etmişdir.

Bəzi insanların qadının ehramda geyinmək üçün qara, yaşıl və ya ağ rəngdə xüsusi paltarı olduğunu zənn etmələri.

Bu isə doğru deyildir. Ehramda olan qadın istədiyi paltarı geyinə bilər. Lakin bu geyim, qadının zینətini, bədən cizgilərini göstərən və diqqət çəkən geyim olmamalıdır.

Bəzi insanların, ehram paltarını dəyişməyin və ya çıxarmağın caiz olmadığı zənn etmələri.

Doğru olan budur ki, ehramda olan şəxs ehram paltarını dəyişə və ya yuyub yenidən geyinə bilər.

Ehramın əvvəlindən sonuna qədər "idtiba" (ehramın ortasını sağ qoltuğunun altından keçirib, uclarını isə sol çiyinin üstünə ataraq sağ çiyini açıq saxlamaq) vəziyyətində qalmaq.

Səhih olan budur ki, idtiba (sağ çiyini açıq saxlamaq) etmək yalnız ümrə və ya qudum tavafinda şəriətə uyğun sayılır.

Şəri bir səbəb olmadan ehramdan imtina etmək və ondan çıxmaq.

Ehrama girən şəxsin, şəri bir səbəb olmadıqca ibadətini tamamlayana qədər ehramda qalması vacibdir. Əgər şəri bir üzr, meydana gələrsə, o halda ehramdan çıxmağa bilər. Bu şəri üzr isə İhsar (ehrama daxil olduqdan sonra Kəbəni ziyarət etməyə buraxılmamaq) halıdır, bu halda ehramdan çıxmaq icazəlidir. Ehrama girmək istəyən şəxs, ibadətini tamamlamasına mane olacaq bir çətinliyin baş verməsindən qorxaraq, ehrama girərkən belə şərt qoyarsa: (وَإِنْ حَبَسَنِي حَابِسٌ فَمَحَلِّي حَبْتُ حَبَسْتَنِي) [... Va in həbsəni həbisun fə məhəlli həysu həbəstəni] - (... Əgər maneə ilə qarşılaşısam, ehramdan çıxdığım yer məni saxladığı yerdir), ehramdan çıxmağa bilər və ona fidyə vermək vacib deyil. Əgər ehrama girərkən şərt qoymamışdırsa, bu halda ona fidyə olaraq bir heyvan (qurban) kəsmək sonra saçını qırıxdırmaq və ya qısaltmaq və daha sonra ehramdan çıxmaq vacibdir.

İkinci: İnsanların təvafda etdikləri müxalif əməllər və xətalar.

Məscidul-Harama daxil olarkən və ya Kəbəni gördükdə şəriətdə varid olmayan dualar oxumaq.

Sünnə, Peyğəmbərdən, sallallahu əleyhi və səlləm, varid olan dualarla kifayətlənməkdir.

Təvafa başlamazdan əvvəl niyyəti dillə tələffüz etmək.

Niyyətin yeri qəlbdir, buna görə də onu dillə tələffüz etmək şəriətə uyğun deyildir.

Ehtiyat məqsədi ilə təvafa Həcərul-Əsvaddən (qara daşdan) əvvəl başlamaq.

Bu, ifrata varmaq və dində həddi aşmaqdır.

Təvafa Həcərul-Əsvadi (qara daşı) keçdikdən sonra başlamaq və bunu şovtdan (Kəbə ətrafında dövrə vurmaqdan) saymaq.

Bu, bir xətadır. Əgər insan təvafa Həcərul-Əsvaddən sonra başlayarsa, həmin şovtu (dövrəni) səhih saymaq düzgün olmaz.

Həcərul-Əsvəd daşına yaxınlaşarkən əlləri namazdakı kimi qaldırmaq və ya bu hərəkəti üç dəfə təkrarlamak.

Sünnə, Həcərul-Əsvədə yalnız bir dəfə sağ əl ilə işarə edilməsidir.

Həcərul-Əsvədin qarşısında uzun-uzadı dayanmaq.

Sünnə, Həcərul-Əsvəd qarşısında uzun-uzadı dayanmamaqdır.

Həcərul-Əsvədi öpmək niyyəti ilə ora çatmaq üçün insanlar arasında sıxlıq və izdiham yaratmaq.

Sünnə, insanlar arasında sıxlıq və izdiham yaratmamaqdır. Əgər sıxlıq və izdiham yaratmadan Həcərul-Əsvədə rahatlıqla çatmaq mümkündürsə, Həcərul-Əsvədi öpsün, əgər mümkün deyilsə, sadəcə olaraq sağ əli ilə ona tərəf işarə etsin.

Həcərul-Əsvədin qarşısından: “Allahu Əkbər” demədən keçdikdə və ya keçdikdən sonra təkbir söylədikdə, işarə etmək və: “Allahu Əkbər” demək üçün geri qayıtmaq.

Bütün bunlar xətadır. Çünki bu, sünnədir və artıq bu sünnənin yeri keçmişdir. Onu yerinə yetirmək üçün geri dönmək sünnə deyil və həmçinin təkbiri unudaraq və ya bilərəkdən etməyən şəxs günah qazanmır.

Təvafın hər şovtunda xüsusi bir dua etmək.

Bu barədə heç bir dəlil yoxdur. Sünnə, təvaf edən şəxsin dünya və axirət xeyirindən istədiyi duanı edə bilər. Həmçinin Uca Allahı, şəriətdə sabit olmuş istənilən zikrlərlə, təsbih (Sübhənallah), təhmid (Əlhəmdulillah), təhlil (Lə iləhə illəllah), təkbir (Allahu Əkbər) deməklə və ya Quran oxumaqla zikir edə bilər.

Təvafın bütün şovtlarında (dövrələrində) rəmil (qısa addımlarla sürətli yerimək) etmək.

Sünnə, təvafın yalnız birinci üç şovtunda (dövrəsində) rəmil edilməsidir.

Həç bir üzr olmadan təvaf zamanı Kəbəni sol tərəfdə saxlamaq qaydasına əməl etməmək.

Sünnə budur ki, təvaf edən şəxs Kəbəni sol tərəfində saxlayaraq təvaf etsin. Bu hökmə zidd davranmağa laqeyd yanaşmaq olmaz. Lakin sıxlıq və ya izdiham kimi üzrlü səbəb olduqda, bu, günah sayılmaz.

Yəmən küncünü öpmək və ya onu öpməyə güc çatmadıqda əli ilə ona işarə etmək.

Sünnəyə uyğun olan, Yəmən küncünə yalnız əl ilə toxunmaqdır, öpmək deyil. Əgər ona əl ilə toxunmaq mümkün deyilsə, bu halda ona işarə edilməz.

Kəbənin bütün künclərinə toxunmaq və onları öpmək yaxud divarlarına əl sürtmək.

Bu, sünnəyə müxalifdir. Çünki yalnız Həcərul-Əsvədi öpmək və Yəmən küncünə əl ilə toxunmaq şəriətə müvafiqdir.

Yəmən küncünə və Həcərul-Əsvədə əl ilə toxunmağın ibadət məqsədilə deyil, bərəkət əldə etmək üçün edildiyini zənn etmək.

Bunların hamısı isə cahillik və azğınlıqdır. Çünki fayda və zərər yalnız Allahın əlindədir. Ömər bin Xəttabdan, Allah ondan razı olsun, rəvayət edildiyinə görə o, Həcərul-Əsvədin yanına gəlib onu öpmüş və belə demişdir: "Mən bi-li--rəm ki, sən bir daşsan, nə zərər, nə də xeyir verə bilirsən. Əgər

mən Pey--ğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, səni öpdüyünü görməsəydim, səni öpməzdim".

Təvaf edənlərə mane olacaq dərəcədə duanı yüksək səslə etmək.

Sünnəyə uyğun olan budur ki, insan başqalarını narahat etməmək üçün Rəbbini özü ilə Rəbbi arasında zikr etsin və Ona dua etsin.

Təvaf zamanı şəkil çəkməklə və ya lazımsız söhbətlərlə məşğul olmaq.

Təvaf edən insana layiqli olan əməl odur ki, o, təvaf zamanı Rəbbini xüsu, təvazökarlıq və qəlb huzuru ilə yad etsin.

Təvafı Həcərul-Əsvədə çatdığına əmin olmadan əvvəl bitirmək.

İnsan yeddinci şotu (dövrəni), Həcərul-Əsvədə tam çatdığına ya əmin olana ya da böyük ehtimalla çatdığı qənaətinə gələnə qədər davam etdirməsi vacibdir.

Təvafdan sonra qılınan iki rükət namazın mütləq şəkildə İbrahim məqamının tam arxasında və ya ona yaxın bir yerdə qılınmalı olduğunu etiqad etmək. Bu isə mövsüm günlərində orada sıxlığa, təvaf edənlərə əziyyət verilməsinə və təvafın gedişinə mane olmağa səbəb olur.

Bu, yanlış düşüncədir. Təvafdan sonra qılınan iki rükət namazın, Məscidul-Həramın istənilən yerində qılınması caizdir. Namaz qılan şəxs İbrahim məqamını, özü ilə Kəbə arasında tutduğu halda, hətta ondan uzaqda olsa belə, təvaf edilən açıq

sahədə və ya məscidin dəhlizlərində rahatlıqla namaz qıla bilər. Bu zaman həm başqalarına əziyyət verməkdən uzaq olar, həm də namazını xüsu və aramlıq içində qılar.

Təvafın iki rükət namazını uzatmaq və ondan sonra dua etmək.

Sünnə, təvafdan sonra qılınan bu iki rükət namazın qısa qılınması və namazdan sonra dua edilməməsidir. Çünki Peyğəmbərdən, səlləllahu əleyhi və səlləm, belə bir şey gəlməmişdir.

Təvafdan sonra qılınan iki rükət namazı idtiba halında (sağ çiyinini açıq saxlayaraq) qılmaq.

Sünnə budur ki, insan təvafı bitirdikdən dərhal sonra üzərindəki (ridanı) ehram paltarını sağ qoltuğunun altından çıxararaq çiyinin üzərinə qoysun.

Üçüncü: İnsanların sə'y-də etdikləri müxalif əməllər və xətlər.

Səy əsnasında idtiba etmək (çiyini açmaq).

Daha əvvəldə də qeyd olunduğu kimi, idtiba yalnız təvaf əsnasında olur.

Səyə başlamazdan əvvəl niyyəti dillə tələffüz etmək.

Daha əvvəl deyildiyi kimi, niyyətin yeri qəlbdir, onu dillə tələffüz etmək şəriətə uyğun deyildir.

Səyə (Səfadan deyil) Mərvədən başlamaq.

Bu, xətadır və kim bunu edərsə, həmin şot (dövrə) etibarlı sayılmaz.

Bəzi insanların bir şotun (dövrənin) həm gedib, həm də qayıtmaqdan ibarət olduğunu zənn etmələr və buna görə səfa ilə mərvə arasında on dörd dəfə səy etmələri.

Bu, xətadır. Çünki səfadan mərvəyə getmək bir şot, mərvədən səfaya qayıtmaq isə başqa bir şotdur. Səy səfadan başlayır, mərvədə isə sona çatır.

Səfa təpəsinin ən zirvəsinə qalxmağı vacib hesab edərək ora çıxmaq.

Bunun vacib olmasına dair heç bir dəlil yoxdur.

Namaz təkbirlərdə olduğu kimi əlləri qaldırmaq, səfa və mərvəyə işarə etmək.

Doğru olan, yalnız qibləyə tərəf yönəlmək və varid olan dualar oxumaqdır.

Qadının kişilər kimi iki yaşıl nişan arasında sürətlə səy etməsi.

Alimlərin yekdil rəyinə əsasən, səy zamanı qadının bədəninin açılmasının qarşısını almaq məqsədilə onun sakit addımlarla səy etməsi kifayətdir.

Səyin hər şovtunda xüsusi bir dua etmək.

Bununla bağlı heç bir dəlil yoxdur. Əksinə insan, səyin hər bir şovtunda istədiyi duanı edə bilər.

Səy əsnasında insanlara mane olacaq dərəcədə duanı yüksək səslə etmək.

Sünnəyə uyğun olan budur ki, insan başqalarını narahat etməmək üçün Allahı özü ilə Rəbbi arasında zikr etsin və Ona dua etsin.

Səfa və Mərvə arasında hər şovtda (dövrədə) sürətlə səy etmək.

Sünnəyə uyğun isə olan, yalnız iki yaşıl nişanə arasında sürətli səy etməkdir.

Səyi bitdikdən sonra iki rükət namaz qılmaq.

Bunun üçün heç bir dəlil yoxdur, ona görə də bunu etmək şəriətə müvafiq deyil.

Həcc və ya ümrə xaricində səy ibadətini könüllü şəkildə (nafile olaraq) etmək.

Səyi könüllü olaraq (nafile şəkildə) edilməsi şəriətə müvafiq deyil.

Dördüncü: İnsanların baş qırılmaqda və ya qısaltmaqda etdikləri müxalif əməllər və xətlər.

Həcc və ya ümrə zamanı başın tam qırılması və ya bərabər şəkildə qısaldılması məsələsində laqeyd yanaşmaq.

Sünnəyə uyğun olan, başın hər tərəfini tam qırmaq və ya qısaltmaqdır.

Başın qırılma və ya qısaldılması Məscidul-Haramın daxilində edilməsi və saçları da ora atılması.

Vacib olan Məscidul-Harama hörmət etmək və onun təmizliyinə həris olmaqdır.

Başın qırılması və ya qısaldılmasının, unudulmasına və ya başqa işlərlə məşğul olub diqqətin yayındırılmasına səbəb olacaq qədər uzun müddət təxirə salınması.

Şəriətə uyğun olan, tavaf və səy tamamlandıqdan dərhal sonra başın qırılması və ya qısaldılması əməlini yerinə yetirməkdir.

Başın qırılması və ya qısaldılmasından əvvəl ehramda qadağan olunan əməlləri etmək.

Vacib olan isə budur ki, ehramda qadağan olunan əməllərdən hər hansı biri, başın qırılması və ya qısaldılmasından əvvəl etməsin.

Həcc ilə əlaqəli olan xətarlar və müxalif əməllər.

Birinci: İnsanların Zilhiccə ayının səkkizinci günü – Tərviyə günü – etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.

Bəzi insanların, Tərviyə günü Məscidul-Haramda yaxud Kəbə evinin su axan navalçasının (mizabın) altında ehrama girməyin şəriətə uyğun olduğunu zənn etməsi.

Sünnəyə uyğun olan, insanın Məkkədə və ya Minada olmasından asılı olmayaraq, olduğu yerdə ehrama girməsidir.

Ehrama girməyi zöhr namazından sonraya qədər təxirə salmaq.

Sünnəyə uyğun olan, həcc ehramına zöhr namazından əvvəl, günorta vaxtı (duha vaxtında) ehrama girməkdir.

Minada gecələməyə imkanı olduğu halda, orada gecələməkdən imtina etmək.

Sünnəyə uyğun olan, həcc edən şəxsin buna qadir olduğu halda Minada gecələməsidir. Çünki bu, Peyğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, əməlinə müvafiqdir.

Minada namazların cəm edilməsi (birləşdirilməsi).

Sünnəyə uyğun olan, Minada namazları birləşdirmədən, qısaltılmış şəkildə qılınmasıdır. Bu, Peyğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, sünnəsinə müvafiq olan əməldir.

İkinci: İnsanların Zilhiccə ayının doqquzuncu günü – Ərafa günü – etdikləri müxalif əməllər və xətlər.

Ehtiyat məqsədilə Zilhiccə ayının səkkizinci günün bir hissəsindən Ərafatda dayanmaq.

Bu isə qadağan olunmuş süni çətinlik yaratmaq və ifrata varmaqdır.

Ərafaya Zilhiccə ayının səkkizinci günündən və ya doqquzuncu günün gecəsindən getmək və orada gecələmək.

Bu, sünnəyə uyğun deyil və Minada gecələmə sünnəsinin itirilməsinə gətirib çıxarır.

Ərafanın müəyyən olunmuş hüdudları xaricində dayanmaq.

Həcc edən şəxsə, özünün Ərafat hüdudları daxilində dayandığına diqqət yetirməsi vacibdir.

Nəmira məscidində zöhr və əsr namazlarını mütləq imamla birlikdə qılmaq lazım olduğunu düşünmək və orada qalmaq üçün şiddətli izdihama səbəb olmaq.

Bu, vacib deyil və bu səbəbdən sıxlıq yaratmaq şəriətə uyğun sayılmır.

Dua edərkən (İləll) dağına tərəf yönələrək dua etmək.

Sünnə, dua etdikdə qibləyə tərəf yönəlməkdir.

İləll dağına çıxmağın vacib olduğunu və ya bunun həcc əməllərindən biri olduğunu yaxud orada dayanmağın digər Ərafat yerlərinə nisbətən üstünlük və fəzilətə malik olduğunu etiqad etmək.

Bunun dəlili yoxdur, əksinə, bu, Peyğəmbərin, səlləllahu ələyhi və səlləm, sünnəsinə müxalifdir.

İləll dağının, Rəhmət dağı və ya Dua dağı adlandırılması.

Səhih olan budur ki, bu dağın adı İləll dağıdır və onu Rəhmət dağı və ya Dua dağı adlandırılmasına dair heç bir dəlil yoxdur.

Ərafat dağında yerləşən günbəzin içinə daxil olmaq, onu "Adəm Günbəzi" adlandırmaq, orada namaz qılmaq və onun ətrafında Kəbə evi ətrafında etdiyi kimi təvaf etmək.

Bütün bunlar qadağan olunmuş bidətlərdəndir və bəzən də şirkə çata bilər.

Ərafatdakı Rəhmət dağının zirvəsində quraşdırılmış dirəklə təbərük etmək və üzərinə adlar yazmaq.

Bütün bunlar qadağan olunmuş bidətlərdəndir və bəzən də şirkə çata bilər.

Ərafat və ya Nur dağlarında olan yarıqlara pul, saç, dırnaq, paltar hissəsi və ya buna bənzər şeylər yerləşdirmək və bunun, sahiblərinin bir gün həmin yerlərə qaytaracağına inanmaq.

Bütün bunlar qadağan olunmuş bidətlərdəndir və bəzən də şirkə çata bilər.

Bəzi insanların Peyğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, dayandığı yerdə dayanmağın vacib olduğunu düşünməsi və ya özlərini buna məcbur etməsi.

Doğru olan budur ki, bu vacib deyil və özünü buna məcbur etməsi də şəriətə müvafiq deyil.

Vaxtı zay etmək, dua və zikri tərk etmək və bunun əvəzinə faydasız işlərlə məşğul olmaq.

Dua etməyə gec başlamaq, onu günəşin batmasına yaxın vaxta və ya günün axırına qədər təxirə salmaq.

Dua etmək üçün özünü ayaqüstə durmağa məcbur etmək və bunun sünnə olduğunu zənn etmək yaxud da Ərafada "Dayanmaq" anlayışının yalnız dua üçün ayaq üstə durmaq olduğunu güman etmək.

Doğru olan budur ki, Ərafada "dayanmaq" həmin vaxt orada olmaqdır. Bu, istər ayaq üstə dursun, istər otursun, istər minikdə olsun, istərsə də piyada, fərq etməz.

Günəş batmazdan əvvəl Ərafadan çıxmaq.

Bu haramdır. Çünki bu, Peyğəmbərin, sallallahu əleyhi və səlləm, sünnəsinə müxalifdir.

Heç bir üzür olmadan gün batdıqdan sonra Ərafadan ayrılmağı gecikdirmək.

Sünnə budur ki, əgər bir maneə yoxdursa gün batdıqdan dərhal sonra Ərafadan çıxmaqdır.

Bəzi insanların, Ərafa gününün cümə gününə təsadüf etməsinin yetmiş Həccə bərabər olduğunu etiqad etməsi.

Bu inancı təsdiqləyən heç bir şəri dəlil yoxdur.

Üçüncü: İnsanların Müzdəlifəyə getmək (çıxmaq) və orada gecələmək zamanı etdikləri müxalif əməllər və xətalər.

Ərafadan çıxış zamanı insanların sürətlə hərəkət etməsi və avtomobillərin səs-küyü ilə narahatlıq yaratması.

Sünnə budur ki, insanlar Ərafadan çıxarkən səbirli və nəzakətli olsunlar və heç kimi narahat etməsinlər.

Bəzi insanların, Müzdəlifədə gecələmək üçün qüsl almağın şəriətə uyğun olduğunu zənn etməsi.

Bu barədə şəriətdə heç bir dəlil yoxdur.

Bəzi insanların, minikdə olan şəxsin minikdən düşüb, Müzdəlifəyə piyada daxil olmasının müstəhəb olduğunu zənn etməsi.

Bu barədə şəriətdə heç bir dəlil yoxdur.

Müzdəlifənin hüduqları daxilində olduğuna tam əmin olmadan əvvəl orada dayanmaq və ya qalmaq.

Müzdəlifəyə daxil olduqdan sonra dərhal namaz qılmağa tələsməmək və ya namazı təxirə salmaq.

Sünnə, Müzdəlifəyə çatdıqdan dərhal sonra namaza başlamaqdır.

Müzdəlifəyə daxil olduqdan dərhal sonra daş toplamağa başlamaq və buna həddindən artıq önəm vermək, həmçinin bunun şəriətə müvafiq olduğunu düşünmək.

Bu barədə şəriətdə heç bir dəlil yoxdur.

Məğrib və işə namazlarını vaxtı çatana qədər, gecənin yarısına qədər gecikdirmək.

Məğrib və işə namazlarını gecənin yarısından əvvəl, hətta Müzdəlifəyə çatmadan əvvəl qılmaq vacibdir.

Müzdəlifə gecəsini ibadət etmək, namaz qılmaq yaxud boş yerə əylənmək və ya oyun oynamaqla vaxt keçirmək.

Sünnə, bayram günü işlərinə qüvvət toplamaq məqsədilə, Peyğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, sünnəsinə uyğun olaraq, yatıb istirahət etməyə tələsməkdir.

Zəif vəziyyətdə olanların və onlarla birlikdə olanların gecə yarısından əvvəl Müzdəlifədən çıxması.

Vacib olan odur ki, onlar gecənin yarısından əvvəl Müzdəlifədən çıxmasınlar.

Qüvvətli olan və yanında zəif kimsələr olmayan şəxslərin fəcr azanından əvvəl Müzdəlifədən çıxmaları.

Vacib olan, Müzdəlifədə fəcrə qədər qalmaqdır.

Müzdəlifədən çıxmağı günəş doğana qədər gecikdirmək.

Sünnə isə Müzdəlifədən günəş doğmazdan əvvəl çıxmaqdır.

Dördüncü: İnsanların (Zilhicce ayının 10-u) Qurban bayramı günündə etdikləri müxalif əməllər və xətalər.

Bəzi insanların, daşatma üçün qüsl almağın şəriətə uyğun olduğunu zənn etməsi.

Bu barədə şəriətdə heç bir dəlil yoxdur.

Camarat daşlarını yumaq.

Bu barədə şəriətdə heç bir dəlil yoxdur.

"Daşatma yalnız Müzdəlifədən gətirilən daşlarla yerinə yetirildikdə qəbul olunur" – düşüncəsində olmaq.

Bu barədə hər hansı bir dəlil yoxdur, daşları istənilən yerdən toplaya bilər.

Daş əvəzinə başqa bir əşya ilə yaxud iri daşlarla daşatmaq.

Bu, Peyğəmbərin, sallallahu əleyhi və səlləm, sünnəsinə ziddir.

Daşatma zamanı qəzəbli olmaq və daş atılan divarın şeytan olduğunu etiqad etmək.

Daşatmağa gedərkən camaatlar halında yığılmaq və insanlara əziyyət vermək.

Daşatma zamanı varid olmuş zikrə ziyadə edərək əlavə sözlər söyləmək.

Əfzəl olan yalnız təkbirlə "Allahu Əkbər sözü ilə" kifayətlənməkdir.

Yeddi camarat daşını bir anda atmaq.

Belə olduqda təkcə bir daşın atılması keçərli sayılır. Vacib olan isə hər daşın ayrı-ayrılıqda atılmasıdır.

Daşları atmaq əvəzinə, sadəcə camarat hovuzuna qoymaq.

Bu (daşları sadəcə qoymaq) keçərli deyil. Şəriətə uyğun olan, daşların ən azından "atmaq" adlandırılıla biləcək şəkildə atılmasıdır.

Daş atarkən nişanə kimi qoyulmuş divarı hədəf almaq və onun əsas məqsəd olduğunu güman etmək.

Şəriətə uyğun olan, daşların camarat hovuzuna düşməsidir, divara dəyib-dəyməməsi vacib deyil.

Daşları uzaq məsafədən atmaq və onların camarat hovuzuna düşüb-düşmədiyindən əmin olmamaq.

Camaratul-Əqəbəyə (Böyük Camarata) daş atdıqdan sonra dayanıb dua etmək.

Bu, şəriətə uyğun deyil. Çünki bunun şəriətə müvafiq olduğunu göstərən heç bir dəlil yoxdur.

Təməttü və ya qiran həcc növündə vacib olan qurbanını Qurban bayramı günündən əvvəl kəsmək.

Kim bu əməli edərsə, onun qurbanı keçərli sayılmaz və şəriətin müəyyən etdiyi vaxtda – Qurban bayramının birinci günündən başlayaraq təşriq günlərinin sonuncu gününə qədər – həmin qurbanı yenidən kəsməsi vacib olar.

Qurban kəsməkdən imtina edib onun əvəzində pulunu sədəqə verməyə üstünlük vermək.

Əgər kimsə qurban kəsmək əvəzinə qiymətini sədəqə verərsə, bu keçərli sayılmaz və ona qurban kəsmək vacib olar.

Başın bir hissəsinin qırılması və ya qısaldılması.

Sünnə başın hər tərəfini qırmaq (tamamilə almaq) və ya qısaltmaqdır.

İfada təvafı əvəzinə yalnız qudum təvafı ilə kifayətlənmək yaxud ifada təvafını Ərafa və Müzdəlifədə dayanma mərasimindən əvvəl etmək.

Kim bu əməli edərsə (yəni: ifada təvafını qudum təvafı ilə əvəz edərsə) onun təvafı keçərli sayılmaz. Çünki ifada təvafı həccin rükunlarından biridir. Onsuz həcc səhih olmaz. İfada təvafını yalnız Ərafa və Müzdəlifədə dayanmaqdan sonra etmək icazəlidir.

Beçinci: İnsanların Mina günlərində (Zilhiccə ayının 11, 12, 13-ü) etdikləri müxalif əməllər və xətalər.

Daşatma (rəmiy) ibadətində başqasını vəkil etməyə və əvəzetməyə qarşı həddən artıq səhlənkar yanaşmaq.

Əsas qayda budur ki, zəvvar daşatma ibadətini özü yerinə yetirməlidir. Yalnız şəri etibarlı bir üzr olduğu təqdirdə başqasının onun yerinə etməsinə icazə verilir.

Öz əvəzinə daş atmaq üçün başqasını vəkil edən şəxsin, həcc əməlləri və günləri başa çatmadan əvvəl səfərə çıxması.

Bu əməl xətdir. Onun Minada və ya olduğu yerdə qalması vacibdir. Həcc əməlləri tamamlandıqdan sonra vida təvafını etməli və sonra çıxmalıdır.

Təşriq (Zilhiccə ayının 11, 12 və 13-cü) günlərində zəvaldan (günəş zenitə çatmazdan) əvvəl daş atmaq.

Sünnəyə uyğun olan, daş atmanın zavaldan sonra edilməsidir.

Daş atma zamanı daşların üç camarata ardıcılıqla atılmaması.

Daşların tərtibatla atılması vacibdir. Əvvəlcə birinci camarata sonra ortancıl camarata daha sonra isə böyük camarata, yəni Camaratul-Əqəbəyə

(Böyük Camarata) daş atılmalıdır. Kim əks ardıcılıqla (yəni düzgün sıraya əməl etmədən) atsa və ya bu qaydaya zidd davranarsa, onun yenidən ardıcılıqla daş atması vacibdir. Onun daş atma hesabı kiçik camarat ilə götürülür sonra isə növbə ilə digər camaratlar atılır.

Camaratul-Əqəbəyə (Böyük Camarata) daş atdıqdan sonra dayanıb dua etmək.

Sünnəyə uyğun olan, duanın yalnız birinci və ortancıl camaratlara daş atdıqdan sonra edilməsidir.

Altıncı: İnsanların Vida təvafında etdikləri müxalif əməllər və xətalar.

Daşatma əməlindən dərhal sonra səfərə çıxmaq üçün vida təvafını, son günün daşatma əməlindən əvvəl yerinə yetirmək.

Bu, xətadır. Kim vida təvafını daşatma əməlindən əvvəl etsə, onu şəri cəhətdən düzgün olmayan bir vaxtda etmiş olur və bu təvaf etibarsız sayılır. Buna görə də həmin şəxs təvafı daşlamadan sonra təkrar etməlidir.

Başqasına öz yerinə daş atmağı həvalə edib, həmin adam daş atmazdan əvvəl təvaf etmək.

Doğru olan budur ki, o, həvalə etdiyi adamın daş atmasını gözləməlidir. Həvalə etdiyi adam daş atdıqdan sonra o, vida təvafını yerinə yetirməlidir.

Kəbəni tərk edərkən, ona hörmət əlaməti olaraq arxa çevirmədən, geriye addımlayaraq çıxmaq.

Bunun şəri baxımdan heç bir dəlil yoxdur. Ən xeyirli yol, Muhəmməd Peyğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, yoludur.

Məscidul-Haramdan çıxarkən dua etmək üçün dayanmaq.

Bu barədə şəriətdə heç bir dəlil yoxdur.

Vida təvafından sonra şəri üzür olmadan Məkkədə uzun müddət qalmaq.

Vida təvafından sonra Məkkədən dərhal çıxmaq vacibdir. Lakin yoldaşların gəlməsini gözləmək, səfər ləvazimatı almaq və ya buna bənzər səbəblərə görə bir qədər qalmaqda bir qəbahət yoxdur.

Əgər şəri baxımdan heç bir üzrlü səbəb olmadan uzun müddət Məkkədə qalarsa, vida təvafını yenidən etməsi vacibdir.

Mədinədəki Məscidun-Nəbəvinin ziyarəti zamanı edilən xətalər və şəriətə uyğun olmayan əməllər.

Peyğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, qəbrini ziyarət edərkən təbərrük məqsədilə (bərəkət ümidi ilə) divarlara və dəmir barmaqlıqlara əl sürtmək, pəncərələrə ip və s. şeylər bağlamaq.

Bərəkət, Allahın və rəsulunun, sallallahu aleyhi və səlləm, buyurduğu şeylərdədir, bidətlərdə deyil.

Uhud dağındakı mağaralara eləcə də Məkkədəki Hira və Səvr mağaralarına getmək, orada parçalar

bağlamaq, Allahın izin vermədiyi dualarla dua etmək və bu yolda məşəqqətlərə qatlanmaq.

Bütün bunlar pak İslam şəriətində əsası olmayan bidətlərdir.

Dəvənin oturduğu yeri, Xatəm quyusu və ya Osman quyusu kimi Peyğəmbərin, sallallahu aleyhi və səlləm, izləri olduğu iddia edilən yerləri ziyarət etmək və bu yerlərdən təbərrük (bərəkət) ümidi ilə torpaq götürmək.

Bəqi qəbiristanlığını və Uhud şəhidlərinin məzarlarını ziyarət edərkən ölümlərə dua etmək, onlara yaxınlaşmaq və orada dəfn olunanlardan bərəkət ummaq məqsədilə qəbir üstünə pul atmaq.

Bunlar böyük xətalardandır və alimlərin qeyd etdiyi kimi, Allahın Kitabı və Rəsulunun, sallallahu aleyhi və səlləm, sünnəsi ilə sübuta yetirilən böyük şirk əməllərindəndir. Çünki ibadət yalnız Allaha məxsusdur və onun heç bir növü, o cümlədən: dua etmək, qurban kəsmək, nəzir demək və s. bu kimi əməllər Allahdan başqasına yönəldilə bilməz. Uca Allah bu barədə belə buyurur:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ...﴾

"Halbuki onlara, dini məhz Allaha məxsus edib ibadət etmələri əmr olunmuşdur". (Bəyyinə 98 surəsi, ayə 5).

Perğəmbərimiz Muhammədə Allahın salavatı və salamı olsun.

Mündəricat

Həcc, ümrə və ziyarət zamanı edilən müxalif əməllər.....	2
Ümrə ilə əlaqəli olan xətarlar və müxalif əməllər.	2
Birinci: İnsanların ehram halında etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.	2
İkinci: İnsanların təvafda etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.	7
Üçüncü: İnsanların sə'y-də etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.	11
Dördüncü: İnsanların baş qırmaqda və ya qısaltmaqda etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.....	13
Həcc ilə əlaqəli olan xətarlar və müxalif əməllər.....	14
Birinci: İnsanların Zilhiccə ayının səkkizinci günü – Tərviyə günü – etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.	14
İkinci: İnsanların Zilhiccə ayının doqquzuncu günü – Ərafa günü – etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.	15
Üçüncü: İnsanların Müzdəlifəyə getmək (çıxmaq) və orada gecələmək zamanı etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.....	18
Dördüncü: İnsanların (Zilhiccə ayının 10-u) Qurban bayramı günündə etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.....	20
Beşinci: İnsanların Mina günlərində (Zilhiccə ayının 11, 12, 13-ü) etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.....	23
Altıncı: İnsanların Vida təvafında etdikləri müxalif əməllər və xətarlar.	24
Mədinədəki Məscidun-Nəbəvinin ziyarəti zamanı edilən xətarlar və şəriətə uyğun olmayan əməllər.....	25